

گزارش یک مورد فلج عصب صورتی به همراه فلج یک طرفه بدن ناشی از بیماری تب مالت

محمد جواد هادیانفرد (M.D.)⁺ علیرضا اشرف (M.D.)^{**}

چکیده

تظاهرات درگیری دستگاه عصبی (neurobrucellosis) از آن جمله دستگاه عصبی مرکزی در تب-مالت بسیار متنوع می باشد و در کمتر از پنج درصد مبتلایان رخ می دهد. در این بین، مننژیت حاد یا مزمن شایع ترین عارضه محسوب می شود و درگیری اعصاب مغزی به ندرت ایجاد می گردد. در اینجا موردی از تب مالت با درگیری عصب هفتم مغزی (facial palsy) و فلج یک نیمه بدن (hemiplegia) معرفی می گردد. با توجه به مورد فوق توصیه می شود در مناطق اندمیک، بیمارانی که با علائم غیر قابل توجهی گرفتاری دستگاه عصبی مراجعه می کنند، از نظر عفونت تب مالت نیز مورد بررسی قرار داده شوند. چرا که در صورت تشخیص به موقع، جواب به درمان قابل قبول خواهد بود.

واژه های کلیدی: فلج یک نیمه بدن، عصب صورتی، تب مالت

مقدمه

شده است (۲). در این میان مننژیت شایع ترین عارضه عصبی درگیری فوق محسوب می شود (۳). اثر مستقیم باکتری یا مواد تولیدی توسط ارگانیزم بر مننژ یا مغز به عنوان علت درگیری در نظر گرفته شده است (۳). از نشانه های دیگر درگیری دستگاه عصبی مرکزی در تب مالت می توان به انسفالیت، آبسه مغزی، آبسه اپیدورال، درگیری عروق مغزی، فلج اعصاب مغزی و گرانولوم مغزی اشاره نمود (۲ تا ۴). درگیری اعصاب مغزی به خصوص عصب صورتی و وقوع همزمان ضعف یک نیمه بدن در نوروبروسلوز نادر و در حد گزارش می باشد (۲ تا ۱۰) که بیمار ارائه شده در این مقاله از این دسته است.

تب مالت از جمله بیماری های عفونی است که در مناطق اندمیک شایع می باشد و با تظاهرات بسیار متعددی ممکن است بروز نماید. از شکایات شایع آن می توان به تب و لرز، تعریق فراوان، سردرد، درد عمومی بدن، ضعف، بی اشتها، کمردرد، کاهش وزن و سرفه خشک اشاره نمود. در معاینه بیمار اغلب یافته های اختصاصی دیده نمی شود. منتها در تعدادی از بیماران که بیماری شدیدتری دارند آرتريت، بزرگی غدد لنفاوی، بزرگی طحال، کبد و ضایعات پوستی و حتی تامپوناد قلبی می تواند دیده شود (۱ تا ۲). درگیری دستگاه عصبی که تحت عنوان "نوروبروسلوز" شناخته می شود در کمتر از پنج درصد بیماران مبتلا به تب مالت دیده

⁺ مؤلف مسئول: شیراز خیابان زند - بیمارستان شهید فقیهی - دفتر بخش توانبخشی

تاریخ تصویب: ۱۳۸۶/۹/۲۸

* متخصص پزشکی فیزیکی و توانبخشی، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی شیراز

** متخصص پزشکی فیزیکی و توانبخشی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی شیراز

تاریخ دریافت: ۱۳۸۵/۱۰/۹ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۱۳۸۵/۱۱/۲۴

معرفی بیمار

بیمار خانمی ۲۵ ساله، خانه دار، اهل و ساکن یکی از روستاهای مرودشت از شهرستان‌های استان فارس بود. وی با شکایت ضعف و مورمور شدن نیمه چپ بدن، ضعف ماهیچه‌های سمت راست صورت، دو بینی، احساس خستگی و کوفتگی مفرط، درد عمومی بدن، سردرد و تب که از دو ماه قبل از مراجعه شروع شده و به تدریج افزایش یافته بود، به کلینیک توانبخشی بیمارستان شهید چمران شیراز مراجعه کرد. در تاریخچه بیمار هیچ گونه سابقه بیماری قبلی یا مصرف دارو وجود نداشت.

در معاینه فیزیکی، بیمار تب ملایمی (۳۷/۵°) داشت. با اکراه قدم برمی داشت و راه رفتن کند و غیرمستقر بود و در سمت چپ با چرخش پا (circumduction) و کشیدن پا روی زمین (drag) همراه بود. بیمار قادر به ایستادن روی پای چپ به تنهایی نبود. قدرت ماهیچه‌های سمت چپ بدن بیمار در حد ۳/۵ بود و فلج صورت در سمت راست (از نوع مرکزی) مشهود بود. رفلکس‌های عمقی و تری در سمت راست ۲/۲ و در سمت چپ ۳/۲ بود. بازتاب کف پای (plantar reflex) در سمت چپ رو به بالا بود. هیچ گونه علامتی از بزرگی غدد لنفاوی، کبد و طحال مشاهده نشد.

یافته‌های آزمایشگاهی اولیه شامل تست‌های شمارش کامل خون (گلبول سفید برابر با ۵۳۰۰ که شصت درصد آن نوتروفیل، سی و چهار درصد لنفوسیت، چهار درصد مونوسیت و دو درصد آن را ائوزینوفیل تشکیل می‌داد) تجزیه ادرار، الکترولیت‌ها، تست کامل عملکرد کبدی، عکس قفسه سینه، اوره و کراتینین بررسی شدند که همگی در حد طبیعی بودند. در آزمایش "رایت استاندارد" تیتراژ ۱/۱۶۰ گزارش گردید و رسوب خون افزایش نشان داد (ESR: 23). سونوگرافی کل شکم و لگن و ام-آر-

آی از سر و گردن انجام گردید که همگی طبیعی گزارش شدند. پس از بستری، بیمار دچار درد و التهاب مفاصل متعدد به صورت گردشی گردید. در طی روند بستری در بیمارستان آزمایش پوستی سل انجام گردید که یافته مثبتی در پی‌نداشت و تکرار آزمایش سرولوژی رایت شامل تیتراژ مثبت ۱/۱۶۰ و 2ME با تیتراژ ۱/۱۶۰ بود. رسوب خونی افزایش داشت (۴۵ در یک ساعت و ۸۲ در دو ساعت) و C-Reactive Protein (CRP) برابر ۴⁺ بود. بیمار اجازه کشیدن مایع نخاعی و بررسی آن را نداد. با توجه به یافته‌های فوق و مشاوره با متخصصین داخلی اعصاب و عفونی با تشخیص قریب به یقین نوروبروسلوزیس، بیمار تحت درمان دارویی با ریفامپیسین ۶۰۰ میلی گرم روزانه، داکسی سایکلین ۲۰۰ میلی گرم روزانه و استرپتومایسین یک گرم روزانه قرار گرفت. بیمار پنج روز بعد از شروع درمان دارویی با رضایت شخصی بیمارستان را ترک نمود و ادامه درمان دارویی، کاردرمانی و فیزیوتراپی نسخه شد. در زمان ترخیص تب بیمار قطع شده بود و حال عمومی وی بهبودی محسوسی را نشان می‌داد. در معاینه درمانگاهی بیمار ده روز بعد از ترک بیمارستان بیمار به صورت مستقل راه می‌رفت و فلج اندام‌ها و صورت بهبودی واضحی را نشان می‌داد. بیمار هر ده روز یکبار در درمانگاه معاینه شد و همواره علائم بهبودی بیشتری را نشان می‌داد. در نهایت دو ماه بعد بیمار با حال عمومی کاملاً خوب، بدون تب، سر درد، بی‌حسی و گزگز شدن اندام‌ها و در حالی که به صورت کاملاً طبیعی و مستقل راه می‌رفت و اثری از ضعف و ناتوانی در اندام‌ها و صورت نداشت، دیده شد. در این زمان آزمایشات رسوب خون و CRP منفی بودند و تیتراژ تب مالت و 2ME نیز کاهش قابل ملاحظه‌ای نشان دادند (۱/۴۰).

بحث

تظاهرات درگیری عصبی در تب مالت بسیار متفاوت است. مننژیت حاد و مزمن به عنوان شایع ترین نوع درگیری شناخته شده اند (۳). در مقالات بسیار اندکی به درگیری اعصاب مغزی و فلج یک طرفه بدنی در تب مالت اشاره شده است. بودور و همکاران در یک مقاله با معرفی ۱۳ مورد نوروبروسلوز به تظاهرات مختلف و نادر آن پرداخته است که سه مورد درگیری اعصاب مغزی داشته اند که در یکی از آنها عصب هفتم درگیر بوده است (۶). آکدنیز و همکاران در مقاله ای به معرفی و بحث ۵ بیمار با نوروبروسلوز و تظاهرات نادر آن پرداخته اند که شامل همی پارزی و درگیری اعصاب مغزی ششم و هشتم در سه مورد بوده است (۷). تسولیا و همکاران نیز در مقاله ای به بررسی تظاهرات، عوارض و درمان این بیماری در بچه ها پرداخته است و در آن اولین مورد درگیری عصب هفتم در این طیف سنی را گزارش می نماید و همچنین بر نادر بودن این درگیری در بزرگسالان نیز تاکید می کند (۱۰).

البته تشخیص های افتراقی دیگری نیز باید مد نظر قرار گیرد که مهم ترین آن سل و درگیری سیستم عصبی به علت آن می باشد که در بیمار مورد بحث عکس قفسه سینه و تست پوستی سل منفی بودند (۷).

به طور معمول، درمان چند دارویی مثل ریفامپیسین و داکسی سیکلین به همراه کوتریماکسازول یا استروپتومایسین به مدت حداقل ۸ هفته، درمان اصلی نوروبروسلوز محسوب می شود که در اکثر موارد نتایج قابل قبول گزارش شده است (۹،۸). البته مشاور محترم

عفونی به علت یک تاریخچه مشکوک حساسیت قبلی به کوتریماکسازول این دارو را تجویز نمودند.

در نهایت در این بیمار نیز فلج پیشرونده نیمه چپ بدن همراه با فلج سمت راست صورت و با بررسی های انجام شده باتشخیص احتمالی نوروبروسلوز درمان شد و با آنتی بیوتیک و توانبخشی خوشبختانه در عرض زمان کوتاهی بهبودی کامل داشت. در گزارشات دیگر نیز همانند بیمار ما جواب سریع و قابل قبول به درمان آنتی بیوتیکی عنوان شده است (۹،۸). با توجه به این که تب، به خصوص در اثر عفونت تنفسی و ادراری در بیمار با ضایعه ای مغزی شایع است و بد حالی و دیگر علائم غیراختصاصی ممکن است گاهی با خود ضایعات مغزی از جمله سکنه مغزی توجیه گردد، وقتی که بررسی ها در رابطه با این عفونت ها منفی باشد و بررسی های مغزی از جمله سی تی اسکن و ام-آر-آی نیز منفی گردند، باید در فهرست تشخیص های افتراقی به تب مالت نیز توجه داشت.

با توجه به آندمیک بودن بیماری تب مالت در ایران در صورت مشاهده بیمارانی که در سنین جوانی و با علائمی شبیه به سکنه مغزی مراجعه می کنند، نوروبروسلوز را به عنوان یک تشخیص افتراقی باید در نظر داشت. چرا که در صورت تشخیص زودرس و شروع درمان، پیش آگهی قابل قبول خواهد بود و در غیر این صورت ممکن است با پیشرفت بیماری و عوارض حاصل از آن روبرو شویم.

فهرست منابع

1. Alian Sh, Godazandeh Gh. A. Cardiac tamponade in brucella infection. *J Mazand Uni Med Sci* 2005; 48(15): 20-123.
2. Young EJ. Brucella species. In: Mandell G.L, Bennett JE, Dolin R, editors. Principles and practice of infectious diseases. 6th ed.

- Churchill Livingstone 2005. P: 2669-2674.
3. Mclean DR, Russell N, Khan MY. Neurobrucellosis: clinical and therapeutic features. *Clin Infect Dis* 1992; 15: 582-590.
 4. Jubelt B. Bacterial infections. In: Rowland L.P, editor. Merritt's neurology. 11th ed. Lippincott Williams & Wilkins; 2005. P: 139-166.
 5. Yilmaz M, Ozaras R, Mert A, Ozturk R, Tabak F. Abducent nerve palsy during treatment of brucellosis. *Clin Neurol Neurosur* 2003; 105(3): 218-220.
 6. Bodur H, Erbay A, Akinci E, Colpan A, Cevik MA, Balaban N. Neurobrucellosis in an endemic area of brucellosis. *Scand J Infect Dis* 2003; 35(2): 94-97.
 7. Akdeniz H, Irmak H, Anlar O, Demiroz AP. Central nervous system brucellosis: Presentation, diagnosis and treatment. *J Infection* 1998; 36(3): 297-301.
 8. Karakurum Goksel B, Yerdelen D, Karatas M, Pelit A, Demiroglu YZ, Kizilkilic O, et al. Abducens nerve palsy and optic neuritis as initial manifestation in brucellosis. *Scand J Infect Dis* 2006; 38(8): 721-725.
 9. Bucher A, Gaustad P, Pape E. Chronic neurobrucellosis due to brucella melitensis. *Scand J Infect Dis* 1990; 22: 223-226.
 10. Tsolia M, Drakonaki S, Messaritaki A, Farmakakis Th, Kostaki M, Tsapra H, et al. Clinical features, complications and treatment outcome of childhood Brucellosis in central Greece. *J Infection* 2002; 44: 257-262.